

*166. Instrumentum permutationis
tra Francesco de Tramutula e
i procuratori del capitolo della
chiesa cattedrale di S. Gerardo*

Basilicata University Press

—

Digital Humanities

Edizioni e data-bases digitali
sotto la direzione di Fulvio Delle Donne

*166. Instrumentum permutationis
tra Francesco de Tramutula e
i procuratori del capitolo della
chiesa cattedrale di S. Gerardo*

1487-12-15

(c. 357v) In nomine domini nostri Iesu Christi amen.
Anno a nativitate ipsius millesimo quatricentesimo
octuagesimo septimo, regnante inclito et serenissimo
domino nostro domino Ferdinando Dei gratia rege
Sicilie, Hierusalem et Hungarie, regnorum vero eius
anno tricesimo feliciter amen, die quintodecimo
decembris, sexte indictionis, Potentie et proprie in
ecclesia cathedrali Sancti Gerardi de Potentia predicta.

Nos Freda de Palermo de civitate Potentie eiusdem
in toto regno Sicilie regia autoritate ad contractus
iudex, Robertus Contardi a Tito publicus ubilibet per
totum idem regnum eadem regia autoritate notarius
et testes subscripti ad hoc specialiter vocati et rogati,
presenti scripto publico per imitationis instrumento
fatemur, notumfacimus et testamur quod eodem die
coram nobis, in nostri presentia presentialiter et
particulariter constitutis venerabili domno Laurentio
Pergule et domno Arofino de Satriano de Potentia,
presbiteris et procuratoribus constitutis dicte ecclesie et
electis per capitulum eiusdem ecclesie, cum consensu
venerabilium donni Stephani Pergule, archidiaconi et
vicarii Potentini, donni Gerardi de Dionisio, donni Pauli
de Sacco, donni Zacholi de Lauro, donni Gerardi
de Cannillo, donni Petri de Roto, donni Lonardi de
Vineola et donni Antonelli de Surdo, canonicorum
eiusdem ecclesie, Potentinorum, pro maiori et saniori
parte presentium, consentientium unanimiter et pari
voto atque ipsorum nomine discrepante, acceptantium et
auctoritatem dantium eisdem procuratoribus agentibus
procuratorio nomine et pro parte dicte ecclesie et
capituli eiusdem, in choro ecclesie ipsius ad sonum
campanelle, et moris et iuris <est> capitulariter propterea

congregatorum archidiaconi et vicarii et canonicorum predictorum, parte // (c. 358r) ex una, et Francisco de Tramutula de Potentia eadem similiter agente pro se et suis heredibus et successoribus ad infrascripta omnia et singula, parte ex altera, dicti quidem procuratores nomine quo supra, autoritate et consensu quibus supra, atque Franciscus ipse, frater tercii Ordinis sancti Francisci, consentientes in nos prefactos <sic> iudicem et notarium ut in suos cum scirent ex certa scientia ipsorum nos suos non esse, sed nostram imeditionem in se sponte et voluntarie prorogantes ipsi imeditionem me se in hac parte submiserunt et asseruerunt coram n[obis] eisdem quod iam sunt elapsi menses tres vel circa quod dicte ecclesie presbiteri et Franciscus predictus deven[erunt] ad infrascriptam permutationem et cambium, videlicet quod predicti presbiteri permu[ta]verunt et assignaverunt eidem Francisco presenti et recipienti unam partem terre eiusdem ecclesie, site et posite in tenimento civitatis eiusdem, et proprie prope Pascum picculum, confinatum ut dixerunt a superiori parte iuxta viam publicam, ab inferiori parte iuxta aliam partem ipsius terre quam tenet dictus domnus Bartholus ad censum ab eadem ecclesia, sulco comuni mediante, ab uno latere iuxta vineam Antonii de Conorto, sepe mediante, et ab alio latere iuxta dictum Pascum picculum et alios si qui sunt confines; et Franciscus ipse permutavit et assignavit dictis presbiteris et ecclesie duo petia terrarum sitarum in eodem tenimento Potentie predicto et proprie in pertinentiis Robisti, ubi dicitur le Brardes de Robisto, confinatum unum pecium terrarum ipsarum a superiori parte iuxta viam publicam iure Potentia ad Petiam Gallam, ab inferiori parte iuxta terras ecclesie Trinitatis Potentie, limite mediante, ab uno latere, ab alio latere

iuxta vallonum Fontis de Occhiana // (c. 358v) et terram dotalem Lucam de Colucio. Aliud vero terrarum petium est confinatum, ut dixit, iuxta viam publicam predictam a superiori parte, ab inferiori parte iuxta etiam terras eiusdem ecclesie Trinitatis, limite mediante, et ab uno latere et etiam ab alio latere iuxta terras quoque dicte ecclesie Trinitatis et alios confines, si qui sunt. Et quia de permutatione ipsa et assignatione, ut supra factis, partes ipse, nominibus quibus supra, nullum pro cautela publicum confici fecerant documentum, idcirco prenominati quo supra nomine procuratores, autoritate et consensu quibus supra, coram nobis eisdem non vi, dolo malo, metu ad id inducti aut s[u]asionibus [m]oti vel aliter moventi, ut dixerunt, sed sua pura, mera, pura, gratuita et spontanea voluntate presentes ex nunc et prout ex tunc et ex tunc prout ex nunc permutaverunt et titulo permutationis et cambii traddiderunt et per fustem deducunt et assignaverunt iure proprio, ut supra, nomine et inperpetuum predicto Francisco ibidem presenti, recipienti et stipulanti pro se, suis heredibus et successoribus ab eisdem quo supra nomine procuratoribus predictam partem terre dicte ecclesie, ut supra, suis loco et finibus designatam, et vice versa dictus Franciscus coram nobis eisdem presens non vi, dolo malo, metu ad id inductus nec aliquibus suasionibus circumventus, sed sua pura, mera, libera, gratuita et spontanea voluntate, ex nunc prout ex tunc et ex tunc prout ex nunc, permutavit et eiusdem permutationis titulo et nomine traddidit et per fustem dedit et assignavit iure proprio et inperpetuum eisdem, quo supra // (c. 359r) nomine, procuratoribus presentibus, autoritate et consensu quibus supra recipientibus ab eodem Francisco et stipulantibus pro dicta ecclesia et capitulo eiusdem,

supradicta duo petia terrarum suarum, suis loco et finibus ut supra designata; francham et francha dictam partem terre ab eisdem, nomine quo supra, procuratoribus permutatam dicto Francisco et dicta duo petia terrarum eisdem, quo supra nomine, procuratoribus ab eodem Francisco permutata, liberam et exemptam ac libera et exempta ab omni onere servitutis, redditus, servari sive census, sine submissione et subiectione quibuscumque cum omnibus earundem terrarum permutatarum hinc inde iuribus, proprietatibus, <actionibus, rationibus, introitibus, exitibus et pertinentiis> omnibus ad ipsas terras, ut supra, permutatas spectantibus et pertinentibus quovis modo et cu[m] integro statu earum prout consistunt et consistere consueverunt, ad habendum supradictos quo supra nomine procuratores et dictam ecclesiam atque capitulum <predictum> predicta <duo petia terrarum> dicti Francisci sibi ipsis, ut supra, permutata et assignata et supradictum Franciscum suosque heredes et successores dictam partem terre <predicte> ecclesie sibi ipsi ut supra permutatam et assignatam, cum earum introitibus, exitibus, iuribus, <actionibus, rationibus> et pertinentiis omnibus et aliis supradictis ita francas, ut premictitur, <ad habendum>, possidendum, vendendum, alienandum, donandum, legandum, utifruendum, faciendum et disponendum <de eis et> in eis quicquid cuilibet ipsarum partium permutantium videlicet ipsis quo supra nomine procuratoribus [...] in eadem ecclesia de terris ipsis sibi permutatis et datis ut supra et ipsi <Francisco> et successoribus de // (c. 359v) dicta parte terre sibi permutata ut supra deinceps placuerit et melius visum erit agendum <tamquam de re> sua propria atque causa tamquam veri domini et patroni,

nomine quo supra et verus dominus [...] prefati quo supra nomine procuratores autoritate ac consensu predictorum [...] capituli et successorum eorum in dicta ecclesia [rese]rvarent nec quomodolibet reservaverunt in predicta parte terre ut supra <permutata cum> dicto Francisco; et predictus Franciscus in et super dictis duobus petiis terrarum [...] quo supra nomine procuratoribus permutatarum et assignatarum similiter [...] et successorum nil retinuit nec quomodolibet reservavit ac earum iuribus, rationibus et pertinentiis omnibus aliisque supradictis [...] terrarum per eundem Franciscum eisdem, quo supra nomine, procuratoribus permutata et data [...] procuratorum dicte ecclesie et capituli atque in eadem ecclesia [...] supradicta pars terre eidem Francisco ab eisdem, quo supra nomine, procuratoribus permutata et data in ipsius Francisci suorumque heredum et successorum <a predicto> <die> in antea transeant dominium, potestatem et propriam auctoritatem. Preterea [...] <coram> nobis eisdem asseruerunt quod predicta duo petia terrarum pertinentiarum ut supra permutata et data eidem ecclesie et dictis procuratoribus, nomine quo supra, sunt maioris pretii et valoris dicta parte [...] quo supra nomine procuratores permutata et data eidem Francisco et propterea sciens <Franciscus> // (c. 360r) ex certa scientia sua quod sunt maioris pretii et valoris, illud maius pretium et valorem Franciscus ipse sponte et voluntarie propter sui animi liberalitatem et propter melio]ationem [...] dicte ecclesie eidem ecclesie et eisdem quo supra nomine procuratoribus donavit et donationis titulo inrevocabiliter inter vivos dedit, tradidit et per fustem assignavit ad habendum, tenendum et alia faciendum ut supra; et promiserunt sibi ad invicem

partes ipse, una alteri et altera alteri presenti, recipienti et stipulanti ut supra solemniter et legitime, rem a se permutatam et datam alterius nomine possidere donec possessionem rei sibi permutate quelibet ipsarum partium apprehenderit corporaliter quam intrandi et de cetero retinendi autoritate sua propria, una alteri et altera alteri licentiam et potestatem concessit, etiam sine licentia iudicis et decreto pretoris; promittentes etiam ambe partes, autoritate et consensu quibus supra, una alteri et altera alteri presenti, recipienti et stipulanti ut supra, per stipulationem legitimam et solemnem, dictas res ut supra a se ipsis permutatas et datas invicem ac ipsam permutationem et donationem ac omnia et singula in presenti instrumento contenta legitime defendere, antestare, disbrigare, exalumniare, autorizare et servaverunt ac de evitione teneri // (c. 360v) ab omnibus <hominibus et personis, universitate, dominis seu collegio et ab omni persona volenti contravenire et super et de rebus ipsis ut supra permutatis et datis invicem et donatione iamdicta ac omnibus in presenti instrumento contentis, litem, controversiam vel questionem aliquam ullo umquam tempore non inferre, nec inferenti consentire, assistere vel> assentire, sed ipsam permutationem et cambium atque donationem ac omnia et singula suprascripta et infrascripta ratam, gratam et firmam ac rata, grata et firma habere, tenere perpetuo eaque actendere et implere et inviolabiliter observare semper et omni futuro tempore et nunquam contrafacere, dicere, allegare et opponere vel venire per se ipsos, quo supra nomine, procuratores, capitulum et successores eorum in eadem ecclesia et per se ipsum Franciscum, heredes et successores suos aut alium vel alios ipsarum partium

nomine et parte quovis modo, in iudicio vel extra iudicium, de iure vel de fatto, aliqua occasione, modo, cum, ingenio seu trattatu, sub obligatione earumdem ipsarum partium autoritate, consensu quibus supra dicte ecclesie, capituli et successorum eorum in eadem ac hominum et successorum suorum et bonorum dominium dicte ecclesie et dicti Francisci eiusque heredum et successorum mobilium et stabilium seseque moven(tium), presentium et futurorum ubicumque existentium et de cetero extitutorum et aliorum cuiuscumque vocabuli appellatione distinctorum ac etiam eorum que in generali obligatione non veniunt sine speciali verborum expressione et quod etiam ad ignorata extendentur et ad penam unciarum decem auri, medietate videlicet ipsius pene si eam committi contingat apostolice, marchionali, episcopali, regie aut alteri cuicumque curie ubi exinde legitime reclamatio facta fuerit vel querela et altera medietate pene eiusdem alteri ipsarum partium observanti et non contravenienti et ipsorum successoribus in eadem ecclesia ac ipsius Francisci heredum et successorum observantis et non contravenientis integre persolvenda, totiens quotiens fuerit exinde quomodolibet contraventum, me predicto notario tamquam persona // (c. 361r) publica pro parte ditte curie et dictis partibus invicem una ab altera et altera ab altera presentibus et stipulantibus, ut supra, penam ipsam stipulantibus; qua pena commissa vel non commissa, soluta vel non soluta, exapta vel non exapta aut gratiose remissa, presens nihilominus instrumentum cum omnibus in eo contentis in suo semper robore et efficacia perseveret, rato manente pacto cum refectione et integra restitutione omnium et singulorum damnorum interesse et expensarum litis et extra litem que fierent

propterea quoquomodo, de quibus stari et credi debeat assertioni cum iuramento tantum alterius ipsarum partium observantis et non contravenientis ipsiusque successorum ac ipsius heredum et successorum, nulla alia probatione quesita, ita quod reduci non possit ad arbitrium boni viri nec exinde quomodolibet appellari aut aliter reclamari; et renunciaverunt dicte partes, autoritate et consensu quibus supra, per se et suos successores in eadem ecclesia et per se et suosque heredes et successores una alteri et altera alteri presenti, recipienti et stipulanti, ut supra, ex certa sua scientia, voluntarie et expresse, exceptioni doli mali, vis, metus et in factum, presentis non sic celebrati contractus, exceptioni deceptionis et fraudis rei que predicto modo non geste seu aliter habite quam ut superius et inferius contractum et est expressum, exceptioni dicte permutationis et cambii dicteque donationis non factarum modo premissis ut superius continetur, privilegio fori scripto et non // (c. 361v) scripto, beneficio restitutionis in integrum, conditioni indebite ob causam et sine causa, litteris, cedulis, moratoriis, privilegiis et rescriptis impetratis vel impetrandis, ipsisque impetratis, promiserunt partes ipse non uti nec ipsorum vigore aliquo se iuvare, etiam si procederent proprio motu quorumcumque dominorum spiritualium vel temporalium, usibus, consuetudinibus, constitutionibus et capitulis quibuscumque in contrarium adversantibus quoquomodo et omnibus aliis auxiliis omnium iure *<sic>* atque legum, tam in corpore iuris canonici quam civilis sistentium et in favorem ecclesiarum ecclesiasticarumque personarum introductorum et introductarum, iuri prohibenti penam in contractibus apponi appositamque exigi et exposci debere, iuri

dicenti *generalem renuntiationem non valere et iuri quo cavetur quod dicto iuri renuntiari <non> possit, quibus vel ipsorum aliquo suffragantibus dicta permutatio et cambium atque donatio predicta predictaque omnia atque infrascripta seu scripti huius tenor possent in aliquo minui vel infringi; certiorate prius, ut dixerunt, dicte partes per iuris peritum de iuribus, legibus, ipsis auxiliis, beneficiis et effectibus earumdem quam renuntiarent eisdem. Pro quibus omnibus et eorum singulis firmiter attendendis, adimplendis et inviolabiliter observandis quodque predicta omnia et eorum singula vera sunt et in nullo umquam vacillent, predictae partes, autoritate et consensu quibus supra, una alteri et altera alteri presenti, recipienti et stipulanti ut supra coram nobis eisdem tatis litteris iuraverunt et corporale iuramentum prestiterunt; et fuit actum inter partes ipsas pro cautela alterius earumdem observantis et non contravenientis quod, si qua in presenti instrumento iuris vel facti clausula aut solemnitas deficeret, tacite et // (c. 362r) expresse intelligatur in eo vel forte perderetur seu aliquis actus minus utilis et necessarius appareret, totiens ad consilium sapientis eligendi per alteram ipsarum partium observantem predicta et non contravenientem, semel, bis et pluries quotiens opus erit corrigi possit, refici et emendari, suppleri et minui omnes et singulas clausulas utiles et necessarias atque oportunas, veritatis et facti substantia non mutata, parte vocata vel non vocata que tangitur in adversum, presente vel absente, sciente vel ignorante, volente vel contradicente aut una ipsarum presenti altera vera absente, super quibus partes ipse, autoritate et consensu quibus supra, expresse renuntiaverunt iam dicenti in refectionem instrumentorum partem qua ledi posset vocari debere.*

Et voluerunt partes ipse quod de predictis possint fieri duo puplica consimilia instrumenta, unum ad cauthelam prefatorum procuratorum, nomine quo supra, dicte ecclesie, capituli et successorum ipsorum in eadem et aliud ad cautelam dicti Francisci, eius heredum et successorum. Hoc autem factum est ad instantiam et cautelam dictorum quo supra nomine procuratorum dicte ecclesie, capituli et ipsorum successorum in eadem, unde ad futuram rei memoriam et dictarum partium preces ac alterius cuiuslibet earumdem cauthelam atque omnium quorum et cuius inde interest et interesse poterit in futurum certitudinem, factum est exinde de premissis hoc presens publicum instrumentum per manus mei predicti notarii, signo meo solito signatum, mei cuius supra iudicis et nostrum subscriptorum testium et subscriptionibus roboratum.

1

2

3

4

5

6

7

A Contardus

A permutationis

A presentibus

A personaliter

A in presenti contractu

A Bartholi

A Leonardi

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

A nemine

A ut

A iurisdictionem

A iurisdictioni

A nostre

A Colocto

A Robisci

A Braide

A qua itur

A Petram

A >Luciani de Talucio

A circumventi

A suasionem

A dederunt

14

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Quod scripsi ego idem Robertus publicus ut supra
notarius qui premissis omnibus vocatus et rogatus
interfui ipsumque meo signo consueto signavi. † Ego qui
supra Freda de Palermo de Potentia regius ad contractus
iudex interfui et me subscrisse <*sic*> et signo meo solito
signavi Ego Marcus Antonius Cappellus Potentinus
testis Ego Lambertus de Missanello de Potentia testis
interfui

A servicii

A per eundem

A guarentire

A adimplere

A causa

A heredum

A omnium

A archiepiscopali

A continetur

A iuri

166. *Instrumentum permutationis tra
Francesco de Tramutula e i procuratori del
capitolo della chiesa cattedrale di S. Gerardo*

15

32

A testatur